

Inhoud

VOORWOORD Dolf Ruesink	6	Noord-Holland <i>Feesten en vechten</i>	58
UNIEKE STATUS DOOR DIALECT EN FEESTCULTUUR <i>Hoe verliep ontwikkeling van Normaal</i>	8	Zuid-Holland <i>Boeren, bloemen en Binnenhof</i>	62
ALLE REMMEN LOS BIJ DE HØKERS <i>De anhängers en hun gewoonten</i>	16	Zeeland <i>Liefde op afstand</i>	66
VELDTOCHT DOOR DE PROVINCIES <i>Twaalf Nederlandse provincies uitgelicht</i>	24	Noord-Brabant <i>Vrolijk vloertje beuken</i>	70
DE NORMAAL-ATLAS <i>Nieuwe topografische kaart met alle optredens</i>	25	Limburg <i>Van huus naar Hoes</i>	74
Groningen <i>Humor en bietmuziek</i>	26	NORMAAL IN BUITENLAND <i>Grenzeloos plezier bij hØken over de grens</i>	78
Friesland <i>HØken van weiland tot eiland</i>	30	VAN JAAR TOT JAAR (1975-2025) Nieuws, muziek, foto's, posters, tickets en publicaties	84
Drenthe <i>Hunebed Highway HØkers</i>	34	1975 -1984	86
Flevoland <i>Kolder in de polder</i>	38	1985- 1994	126
Overijssel <i>Stampen en strooien</i>	42	1995-2004	166
Gelderland <i>Vaderland en koninkrijk</i>	46	2005-2014	206
Utrecht <i>Problemen met muziekpolitie</i>	54	2015- 2024	244
		2025 <i>Mijn Normaal Moment</i>	270
		DISCOGRAFIE	272
		Alle albums (lp en cd) op een rijtje	
		OPTREDENS NORMAAL (1975-2025)	274
		<i>Jaar, datum, locatie, plaats en provincie</i>	
		BRØNVERMELDING	298
		Met dank aan, fotografie, fotobewerking, brØnvermelding, auteur, uitgever, lay-out, kaartmateriaal, disclaimer	
		HØKERSVERBOND	300
		De intekenaars voor de eerste druk van dit boek: (in alfabe- tische volgorde, op achternaam)	

Andere Tijden

Nederland 50 jaar Normaal. Met hun muziek, teksten, streektaal en gewoonten zorgde een aanvankelijk onbeduidend bandje voor opschudding en verandering. Ook in mijn jonge leven als beginnend journalist. Tot die onvergetelijke kennismaking in 1975 sprak ik nóóit in het dialect en dronk ik géén druppel bier. Dat veranderde als donderslag bij heldere hemel.

Aan de vooravond van het vijftigjarige bestaan werd het tijd voor een balans. Ik ging net als de groep op bezoek in twaalf provincies en bezocht alle toplocaties. In alle hoeken en gaten van ons land. Mijn aandacht, pen en camera waren niet gericht op de band en het podium. Ik draaide 180 graden en sprak met bezoekers, bestuurders, organisatoren, roadies, pers, musici, collega's en critici.

Dit foto- en concertboek gaat over de beleving van het legioen **hokers en anhangers**, hun gewoonten en spraakmakende rituelen. Verhalen en sfeerfoto's uit de provincies maken dat duidelijk. Passend in de tijd van toen, maar ze geven ook een sterk veranderd tijdsbeeld weer. Over seksualiteit, emancipatie, gezag en dierenwelzijn zijn opvattingen en opinie in een halve eeuw radicaal gedraaid. *'Feesten als Wilde Beesten'* is een met zorg gekozen titel. Het geeft aan hoe heftig de bezoekers uit hun bol gingen bij de opzwepende muziek van de groep. Normaal werd voor velen de belichaming van een uitbundige feestcultuur en folklore die je tot op de dag van vandaag aantreft bij traditionele volksfeesten, kermissen, optochten en jaarmarkten op vele plaatsen 'in de provincie'.

Als geboren en getogen Achterhoeker heb ik Normaal vanaf het allereerste moment belangstellend gevolgd. Mijn betrokkenheid was groot. Zo schreef ik met studiegenoot en vriend Jan Manschot (1947-2014) het boek *'Wat is Normaal?'* Het zijn echter mijn journalistieke observerende kijk en nieuwsgierigheid geweest die me hebben aangezet dit overzicht te maken. Er zit zonder te overdrijven vijftig jaar kennis, werk en emotie in.

De laatste pagina's zijn blanco. We weten niet hoe de toekomst van **brekken en angoan** is. Daarom mag iedereen het jaar 2025 zelf invullen. Met bijvoorbeeld een tekst, foto of concertticket. Ging jij als kind met jouw ouders naar een optreden, of ontmoette je een droompartner op het Hokers-weekeinde? Plak die foto in dit boek. Dat maakt het Normaal-verhaal persoonlijk en compleet.

Dolf Ruesink

Normaal & Herman Finkers

“Bennie en ik, in de kracht van ons leven. Ik kan me de avond nog levendig herinneren.

Alle bandleiden plus ikzelf, en wat zich nog meer op het podium bevond, gooien hier de inhoud van blikjes bier in een emmer.

Hendrik Haverkamp liep in een (veel te kort) misdienaars-tenuue. Daarna doopten Hendrik en ik een wc-borstel in het bier en begonnen de zaal te zegenen met wijwater. Onder de tonen van het intro van “Doar baal ik van.”

Heb toen twee liedjes gezongen: “Doar baal ik van” en van mezelf: “De vrachtwagenchauffeur”.

Ben fan van Normaal vanaf het eerste uur en was dan ook zeer vereerd dat ik gevraagd werd een liedje mee te doen.

Probleem was wel dat ik helaas zelf geen rocker ben, al zou ik dat wel graag willen. Stem noch uitstraling ademen bij mij rock-and-roll. Helaas. ”

Herman Finkers

Unieke status door dialect en

Vijftig jaar 'høken' in alle hoeken en gaten van Nederland. Méér dan drieduizend concerten met ruim vijf miljoen betalende bezoekers in feesttenten, dorpsuizen, veilinghallen en theaters. Met hun baanbrekende plattelandsrock en dialectnummers wist Normaal een unieke status te bereiken. Zeshonderd steden, dorpen en gehuchten kregen feestelijk bezoek van de Achterhoekse band.

Mormaal ging in Nederland nooit 'op tournee'. Passend bij het imago, de streek en historie was er jaarlijks een 'Veldtocht'. Een reeks optredens van het vroege voorjaar tot in de late herfst. Als de boer met ploeg en trekker aan de slag ging op zijn akker, deden Jolink cs. in feite hetzelfde. Zij trokken met een vrachtwagen vol apparatuur door het land. Elke Veldtocht had een eigen thema, meestal gebaseerd op de titel van een nieuw album zoals 'Deurdonderen', 'De Boer is Troef' of 'De Klok op Rock'. Zo'n tournee was in de topjaren een inspannende bezigheid voor muzikanten en roadies. In de hoogtijdagen 120 optredens, met afmattende zomermaanden waarin er slechts één of twee vrije dagen zaten. De merchandising werd handig afgestemd op het actuele thema en de niet te stillen honger bij bezoekers om zich van een fonkelnieuw T-shirt, cap of ander attriboot te voorzien.

Waren het in de beginjaren vooral klassieke feestzalen, verenigingsgebouwen, kroegen en discotheken die de band contracteerden, daarna begon de opmars van het fenomeen feesttent. Die verschuiving had niet alleen te maken met het feit, dat cafés, discotheken en zalen te klein werden voor de steeds populairdere groep, ook andere factoren speelden een rol. Menig horecabaas vond het risico te groot. In menige zaak sneuvelde immers het interieur en moesten na een op-

treden van Normaal beschadigde vloeren, lampen, radiatoren en toiletputten vervangen worden. Ook geluidsoverlast werd een thema. Omwonenden van horecazaken in dorpen en steden zaten niet te wachten op de luidruchtige muziek en het energieke publiek van Normaal.

Stomdronken

Alcoholgebruik en dan met name het 'zoepen' van veel bier hangt vanaf het prille begin als een vette schuimkraag om de nek van musici en høkers. In de eerste uitgaven van het fanclubblad de Anhangerschapbode staan talloze foto's waarop de bandleden zich laven met bier, onderuitgezakt en aangeschoten op een stoel hangen of stomdronken zijn. Zowel in liedjes als 'Noar 't Café', 'Ik mos pissen', 'Mama, woar is mien pils' en 'Pien in de kop' vloeit de alcohol rijkelijk en wordt het gerstenat aanbeden. Het drankgebruik was geen pose maar werkelijkheid. Bennie Jolink bekende jaren later dat hij zich - achteraf - wel degelijk schaamde over dat buitensporige zuipen. De zanger zelf verdroeg de alcohol niet goed. Bij optredens toosten de bandleden altijd trots met een pilsje richting de fans. In werkelijkheid zat in het flesje geen bier maar een fris- of energiedrankje.

Prof. dr. Tom ter Bogt

"Door het uiterst volkse karakter van haar muziek en presentatie heeft Normaal in sterke band met haar publiek", schreef prof. dr. Tom ter Bogt, hoogleraar populaire muziek- en jeugdcultuur aan de Universiteit Utrecht in zijn in 1987 verschenen boek en artikel 'Herrie bij Normaal .... een band als cultuurverschijnsel'. "Voor het podium staat géén massa die ademloos de verrichtingen van onbereikbare artiesten gadeslaat. Waar bij andere popconcerten de geestdrift van de toeschouwers mechanisch voortvloeit uit het bespelen van de kloof tussen performer en publiek, ligt de feestelijkheid van

feestcultuur

een Normaal-optreden juist in de eenheid. Het verschil tussen groep en publiek vervaagt. De band wekt de illusie dat eigenlijk iedereen daar op de planken had kunnen staan".

Blowen

Joost Carlier, de eerste manager, maakte zich kort na de succesvolle start van de band grote zorgen over het gedrag en een gebrek aan discipline. Bij een vergadering met de muzikanten was niet het drankgebruik ("dat wordt gelukkig iets beter") z'n voornaamste grief, maar het veelvuldig blowen door de bandleden. "Dat moet afgelopen zijn", staat in de notulen van de vergadering te lezen. Carlier vond het

drugsgebruik niet passen bij een band die zich professioneel wil ontwikkelen. De manager waarschuwde de groep dat een veelbelovende toekomst in rook dreigde op te gaan. De betrokkenen hoorden de tirade stilzwijgend aan. De joint verdween niet geheel uit beeld. De alcohol evenmin.

'Moeders houd uw dochters binnen!' was in de jaren zeventig een dikwijls gehoorde kreet in plaatsen waar Normaal z'n gezicht liet zien. Angst, onwetendheid en vooroordelen vormden een voedingsbodem voor afkeer en protest. Legio zijn de krantenberichten over burgemeesters en ordehandhavers die de gevreesde gasten buiten de gemeentegrens

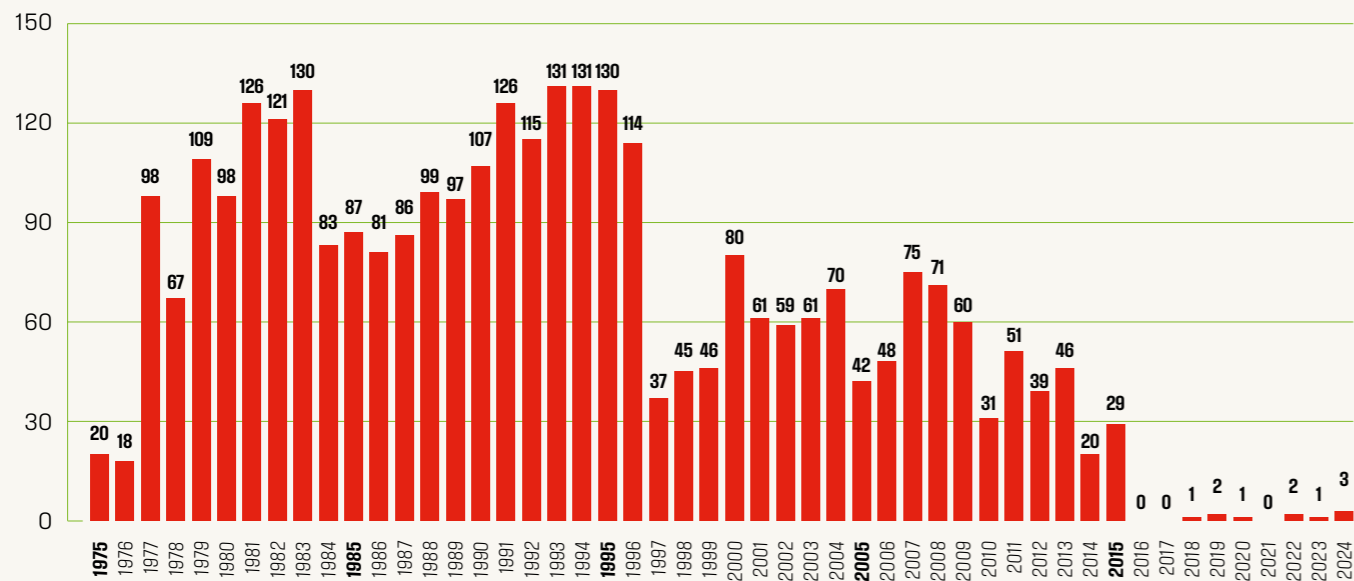

De auteur van dit boek (op de rug gezien) interviewt de bandleden van Normaal aan de stamtafel in café De Tol.

Aantal optredens per jaar van 1975 tot 2024

Totaal 3.154 concerten

wilden houden. Op verschillende plekken in het land werden vergunningen geweigerd of ingetrokken. Doorgaans was dat koren op de molen van de boerenrockband, die in beroep ging of met een ludiek alternatief kwam. Zo stelde het management van Normaal voor om met een eigen politiemacht naar Terschelling af te reizen, het Waddeneiland waar de burgemeester bang was voor ordeverstoring. Met stunts, veel publiciteit en soms een gunstige rechterlijke uitspraak kwam de aangeklaagde groep menigmaal als winnaar uit de bus. Creativiteit won het van strenge regelgeving.

Feesttenten

Een feesttent in een weiland, liefst buiten de bebouwde kom, leende zich beter voor een avondje 'brekken en angoan'. Van Groningen tot Zuid-Limburg en van Salland tot West-Friesland werden tenten met een capaciteit van 1.000 tot wel 5.000 bezoekers de heilige tempel van de Normaal-volgelingen. Ze hadden er volop ruimte, konden in- en uitlopen, weinig tot niets kapotmaken en waren weinig omwonenden tot last. Dat driekwart van alle concerten in het hoogseizoen onder tentdoek plaats had, kwam ook voort uit de sterke verbondenheid met kermissen, zomer-, schutters- en oogstfeesten, koffieconcerten, bloemencorso's en andere tradities in de provincie. Organisatoren van dit soort evenementen, waar standaard een tent stond, legden maar wat graag Normaal vast. De groep bracht immers vrolijke streektaalmuziek die naadloos paste bij de feestcultuur. Bovendien zorgden kaartverkoop en gigantische drankomzet voor flink wat geld in het laadje.

"Volgend jaar graag weer bij ons zomerfeest!", drukten de voorzitter en penningmeester het management op het hart als de laatste noot had geklonken.

Boerenimago

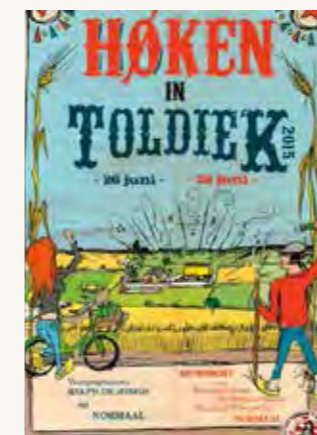
Aanvankelijk had Normaal géén boerenimago. De musici kleedden zich in ouderwetse tweedehands pakken, die rechtstreeks van het Leger des Heils kwamen. Toen er als stunt met stro werd gegooid bij tv-optredens, de hooivork als attribuut op het podium kwam en de afgetrapte leren schoenen plaats maakten voor klompen, was het plattelandsbeeld compleet. De vrijage met agrarisch Nederland ging over in vaste verkering. Het thema 'De Boer is Troef' (1983) was de aankondiging van een echte boerenbruiloft. In het tweede deel van het vijftigjarig bestaan kwam de niet zo nadrukkelijk meer op voor agrarisch Nederland. Ten tijde van de hoog oploeiende emoties bij de landelijke protesten rond de mest- en stikstofproblematiek uitte Bennie Jolink kritiek op radicale boerenorganisaties. Met name wegblokkades en dreigende taal richting politici schoten de zanger in het verkeerde keelgat. Niet iedereen nam hem die houding in dank af. Zo werd bij het in 2018 onthulde bronzen standbeeld in Hummelo door onbekenden de mond van Jolink met een grote pleister afgeplakt. Een stilzwijgend plattelandsprotest.

Opvallend is het grote aantal optredens op plekken en accommodaties in de agrarische sector of aanverwante bedrijfstakken. Denk aan boerderijen, opslagloodsen voor aardappelen en landbouwwerktuigen, veemarkten, visaf-

slag, maneges en veilinghallen voor planten, bloembollen, groenten en fruit. Zo was één van de allereerste repetitieuimten, treffend genoeg, De Koeiestal in het Gelderse gehucht Holterhoek. In deze tot uitgaansgelegenheid omgebouwde veestal oefende en speelde de band veelvuldig in de jaren zeventig. Na door-de-weekse repetities bleef de apparatuur gewoon staan, omdat er in het weekeinde toch werd opgetreden. Dat Normaal in het volgende millennium met concerten de stap zou zetten van een eenvoudige Achterhoekse koeienstal naar het Amsterdamse sterrenhotel Krasnapolski had geen mens kunnen en durven voorspellen.

Molshopen

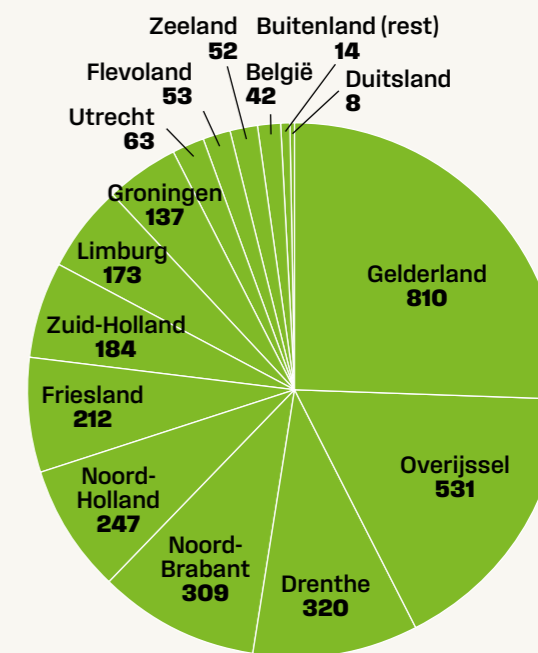
'Van Heerejezusveen tot Stampersgat, Normaal spølt alle zalen plat', kwam op de posters bij de Veldtocht 'Høken is Normaal'. Die slogan was méér dan een tekstueel grapje. Waar gerenommeerde acts in de popmuziek zich vooral richtten op grote concertzalen in de Randstad, trof Normaal zijn aanhang in dorpen, gehuchten en molshopen op de landkaart. De filosofie: hoe kleiner de plaats, hoe groter

de opkomst. Het bleek een waarheid als een koe. Siddeburen (Groningen), De Veenhoop (Friesland), Toldijk (Gelderland) of Midwoud (West-Friesland) mogen speldenprikken zijn in de Grote Bos Atlas, zodra 'Oerend Hard' klonk, hosten duizenden fans als wildebeesten over het feestterrein. Plaatsen als Dalfsen en Espelo in Salland ontwikkelden zich tot ware bedevaartsoorden voor aanhangers, die van heinde en ver naar deze populaire en sfeervolle concerten kwamen. Het Achterhoekse dorpje Toldijk, met 72 optredens de absolute toplocatie van Nederland, ontleende er eeuwigheidswaarde aan. Het kreeg een Normaalrotonde en het jaarlijkse feestweekeinde heet, ook zonder de aanwezigheid van de groep, tot op de dag van

Aantal optredens per provincie

Totaal 3.154 concerten

vandaag nog altijd 'Høken in Toldiek'. De inkomsten liepen na Normaal weliswaar sterk achteruit, maar de pret en de sfeer bleven.

Zeven

Normaal-fans wanen zich bij optredens doorgaans in de zevende hemel. Wie gevoelig is voor symboliek begrijpt dat. Zeven is in veel culturen een magisch of heilig getal. Het staat voor de volmaaktheid. Normaal telt zeven letters. Toevallig geldt dat ook voor de eerste platenmaatschappij (Telstar), het favoriete bier (Grolsch) en menige plaats waar de groep van oudsher een sterke band mee heeft. Denk aan Hummelo (Bennie Jolink), Beltrum (Willem Terhorst), Hengelo (Ferdinand Joly), Barchem (kantoor Normaal) en toplocaties als Bentelo, Bathmen, Borculo, Boskoop, Brummen, Dalfsen, Grathem, Groenlo, Midwoud, Sevenum, Tilburg, Vaassen, Wolvega, Zeeland en Zutphen. De zeven hoofdzondes van de muzikanten en fans zijn elders in dit boek terug te vinden.

Afscheidconcert 'Ajuu, de mazzel!' (2015)
in GelreDome Arnhem.

Net als de optredens buiten de grens. In het hoofdstuk 'buitenland' staan de avonturen beschreven uit Duitsland, België, Denemarken, Oostenrijk, Zweden, Canada, Verenigde Staten, Curaçao en Tanzania.

Drieluik

Het vijftigjarig bestaan is in drie delen op te knippen. Het tijdperk van de eerste twintig jaar (1975-1995) was het meest geruchtmakend, zorgde voor de meeste concerten en leverde ook de grootste hits op. Normaal dankt zijn naam en faam aan deze periode. De daaropvolgende twintig jaar (1995-2015) stond in het teken van verdergaande professionalisering en vercommercialisering, uitbreiding van de band met gastmusici en de stap naar schouwburgen, waar vanaf het jaar 2000 met een ander (semi-akoestisch)

repertoire enkele zeer succesvolle theatertours volgden. Er werd een andere - oudere - bezoekersgroep mee bereikt. Bij de zestigplussers op het pluche zaten veel fans, die in het verleden wild stonden te dansen voor het podium en bier gooiden in de feestzaal. In de theaters werd absoluut niet met T-shirts gesmeten, bleven de klompen thuis en mocht alleen in de foyer beschaafd een drankje worden genuttigd.

Bij het veertigjarig bestaan werd voor de laatste keer een tournee gehouden. Op 5 december 2015 mochten uitzinnige fans in het Groningse Leek het boek van de Veldtocht sluiten. Daarna was het Arnhemse stadion GelreDome op zaterdag 19 december in de thuisprovincie Gelderland het decor voor het afscheidconcert 'Ajuu de mazzel!'. 'De

dialectrockband Normaal stop definitief' kopten de kranten. Dat klopte niet, want in de periode 2015-2025 zou de groep sporadisch toch nog optredens verzorgen. Zo was er een verrassingsconcert bij de onthulling van het standbeeld in Hummelo, speelde Normaal op Hemelvaartsdag op een festivalweide bij Lochem en keerde de groep in mei 2024 terug naar 'heilige grond', het in de bossen gelegen openluchttheater De Zandkuil in Lochem. Op de plek waar de boerenrockers ooit debuteerden, werden drie - uitverkochte - concerten gegeven voor telkens tweeduizend fans.

Stemmingsmuziek

De kracht en magie van de pioniersband Normaal schuilen in de eigenheid, spontaniteit en originaliteit waarmee ze al een halve eeuw optreden én met hun authentieke dialectnummers perfect het sentiment van hun volgers

aanvoelen en vertolken. Bij elke stemming past wel een nummer. Blij of verdrietig, aardig of boos, opstandig of berustend, provocerend of verzoenend. Uit het rijke repertoire is voor elke gemoedstoestand een song te vinden. Het gebruik van de streektaal bleek geen drempel, maar juist een verbindende factor. Friese, Zeeuwse of Brabantse hokers zongen en zingen de liedjes mee alsof ze geboren Achterhoekers zijn.

Hoogleraar Ter Bogt voorspelde het vier decennia geleden al: "Normaal is géén rage of eendagsvlieg, maar een goedlopend bedrijf. Ondanks het feit dat de band geprofessionaliseerd is, weet zij de spontaniteit te bewaren en ondanks hun status hebben de groepsleden geen last van sterallures. Muzikaal en zakelijk kan Normaal de toekomst gerust tegemoetzien". De professor zag het goed.

Alle remmen los bij de hokers

Betitel ze niet als fans. Liehebbers van Normaal noemen zich anhangen of hoker. Hun verbondenheid gaat verder dan de liefde voor muziek en tekst. Ze voelen zich verwant, bevriend en gelijkgestemd met de band. **“Ik bun moar een eenvoudige boerenlul. En doar schaam ik mien niet veur”**. Met deze strijd- en hartenkreet vertolkte de eerste echte dialectband van Nederland het sentiment van zijn achterban. Normaal bezorgde het platteland trots en zelfvertrouwen.

Hokers wonen vooral in de provincie. Niet in de grote steden. De aanhang van de band vind je in gebieden waar een deel van de bevolking zich van oudsher achtergesteld voelde door de dominantie van de Randstad, waar de politieke, bestuurlijke, economische, financiële en culturele macht zetelt. Het afzetten tegen het ‘westen’ klonk in de beginperiode sterk door in het repertoire van de band. **“Weg met orde en gezag, ‘le wet zelf wel wat kan en mag”** uit de hit ‘Alie’ geeft het in één zin weer. Eigenzinnig en rebels. Gebruik van de streektaal, een aangedikt boerenimago en romantisering van het leven op het platteland versterkte het beeld van een kloof tot tussen stad en achterland

Wie een analyse maakt van de concertlocaties, de aantallen bezoekers bij optredens en het ledenbestand van het Anhangerschap ontdekt dat de band in alle delen van Nederland populair was. Thuisbasis Gelderland en buurman Overijssel zijn onmiskenbaar koplopers, met de Achterhoek, Twente en Salland als uitschieters binnen deze provincies. Ook Groningen, Zuidwest-Friesland, Drenthe, Noordoostpolder, West-Friesland, Noord-Brabant, Midden-Limburg, Walcheren, Zeeuws-Vlaanderen en het Groene Hart in Zuid-Holland

herbergen grote groepen Normaal-liefhebbers. De liedjes-teksten worden verrassend genoeg overal goed verstaan en meegezongen.

Familiegevoel

Wat bij de Normaal-familie opvalt, is de onderlinge band. Vooral in de zomer gingen veel hokers hun idolen achterna. Ze bezochten concerten op dikwijls honderden kilometers afstand en troffen elkaar tijdens de jaarlijkse hokersdagen. Bij dit traditionele meerdaagse kampeerevenement stonden ontmoeting, muziek, bier en vertier centraal. Markten, ruilbeurzen en veilingen van Normaal-memorabilia of kunstwer-

ken van Jolink waren gewilde uitjes. In Zeeland, Friesland en Groningen hielden fans daarnaast hun eigen Normaal clubfeestjes. Hokers uit Limburg en Noord-Brabant trokken samen door het land als de LimBra-groep.

Het is vooral de werkende klasse ofwel arbeidersbevolking die het best vertegenwoordigd lijkt. Het klinkt stereotype - er zijn uitzonderingen - maar in de feesttent bij Normaal trof je weinig tot geen bankiers, belastingambtenaren en bedrijfseconomen aan. Eerder boeren, bakkers en buschauffeurs. Bier ging altijd boven bubbels en het broodje braadworst won het glansrijk van het schaalje bitterballen. Normaal speelde nooit op een golfresort, tennisbaan of hockeyveld, wel bij voetbalverenigingen, motorcrosses, in maneges, landbouwschuren, veilinghallen en op de visafslag. Muziek ‘voor de gewone man en vrouw’ was en bleef het parool.

Elite

Uitzonderingen bevestigen de regel. Zo musiceerde de groep voor welgestelde gasten op exclusieve feesten en bedrijfsjubilea in Grand Hotel Krasnapolsky en in Grand Hotel Huis ter Duin. Voor politici en pers op het eerder door de band zo

verguisde Haagse Binnenhof. Studentensociëteiten in Delft, Amsterdam, Utrecht en Groningen haalden Normaal in huis, omdat ze als corps eens ‘iets heel anders’ wilden. Voor een goedbetaalde eliteklus wilden Jolink cs. bij gelegenheid zelfs wel naar het buitenland. Veel liever zetten de mannen zich echter in voor een goed doel. Acties voor gehandicapten, ziekenzorg, onderwijs, ontwikkelingshulp, boeren in nood, collega-muzikanten of uitgezonden militairen. Het tekent het sociale karakter.

Folklore

Een avondje ‘høken’ werd een folkloristische traditie, meestal gekoppeld aan een jaarlijks terugkerend evenement in woonplaats of regio. Zo’n kermis, bloemencorso, oogstfeest, motorcross, dorpsoptocht, Oranjeviering, paardenmarkt, zomer- of schuttersfeest betekende voor menigeen een welkome reünie met oud-schoolgenoten, vrienden en bekenden. Normaal maakte de gang naar het feestterrein extra aantrekkelijk.

Wie op pad ging om te ‘høken’, hield zich aan ongeschreven regels. Werkschoenen, laarzen of klompen als stevig schoeisel. Nooit nieuwe schoenen dragen want alles werd

Individu en massa in de ban van Normaal. Lochem 2024.

vies. Mannen bij voorkeur gestoken in een oude spijkerbroek of overall. Bij warm weer een ontbloot bovenlichaam. Jeans voor vrouwen met - uit voorzorg - een badpak onder hemd en broek. Een T-shirt werd snel aan flarden getrokken. Bij Normaal gingen alle remmen los. Door de muziek, sfeer, alcohol, tradities en kopieergedrag.

Vervoer per veewagen, voortgetrokken door een trekker, was heel normaal. Passagiers konden zo op de heen- en

terugreis gewoon doordrinken. Er was altijd wel een bereidwillige vader om als BOB de tractor te besturen. Al toeterend, zingend en schreeuwend trok het legioen naar de feestlocatie. Een spoor van weggeworpen stro of hooi op het wegdek.

Vaak nestelden dorpelingen zich op klapstoeltjes langs de toegangswegen en rotondes om handenwrijvend óf hoofdschuddend dit carnavaleske schouwspel te bekijken. Folklore in de regio.

Liefst zo dicht mogelijk bij de band.

Stro smijten

Op het platteland hoorden buikschuiven en modderbad worstelen tot de rituelen. Een lange aanloop in een drassig weiland en dan - met de blote bast vooruit - een zo groot mogelijke afstand door gras en modder schuiven. Belgen waren niet vies van een robbertje vechten in de blubber. Volksvermaak op het Vlaamse land. Gooien met graspollen stond eveneens hoog in de hitlijsten. Stro meenemen in zalen of feesttenten werd na verloop van tijd verboden. De fijne deeltjes kwamen in de kwetsbare licht- en geluidsapparatuur. Wat Normaal aanvankelijk zelf had bedacht een praktiseerde in tv-studio's, keerde zich daarna met boemrangeffect tegen de band.

Salland en Twente maakten kennis met de varkensrace en Zwientje Tik. Beide randprogramma's kwamen overwaaien uit de Duitse grensstreek. Bij de varkensrace moesten deelnemers op een strobalencircuit hun uitverkoren viervoeter zo snel mogelijk naar de eindstreep jagen. Zwientje Tik speelde zich af in een modderbad met gemaskerde vrijwilligers uit het publiek. Wie blind de meeste biggetjes wist

aan te tikken, werd winnaar. De Dierenbescherming sprak er schande van. Normaal nam wijselijk afscheid van de omstrede spelletjes.

Varkensstift

Zag je in Noord-Brabant fans met gekleurde gezichten, dan was de varkensstift in het spel. Deze merk- of markeringsstiften werden door de inseminator gebruikt bij het kunstmatig bevruchten van varkens. Om de dieren later te kunnen herkennen, kregen ze op de rug een kleurenstreep. De verf was moeilijk afwasbaar. Jongens volgden dit voorbeeld. Ze renden achter de meisjes aan om ze gele, groene, blauwe, rode en paarse kleuren op het gezicht te drukken. Alsof het zeugen waren die gedekt moesten worden. Vrouwonvriendelijk en seksistisch, luidde de kritiek, maar daar werd in het zuiden doorgaans lachend en laconiek op gereageerd.

Biergooien. Wie er mee begon en waarom het gebeurde, is lastig te achterhalen. Het werd ontegenzeggelijk het meest bekende Normaal-ritueel. Andere bezoekers bij verrassing onderdompelen met drank. Soms met treetjes van 12 of